

מה בין אשם תורם לאחריות בתביעות נזקי רכוש לרכב/ עו"ד רינת דמרי פרי

כאשר בית המשפט דן בשאלת האחריות בתביעה שהוגשה בגין נזקי רכוש שנגרמו לרכב הוא בוחן תחילה מי מהצדדים נושא באחריות לקרות התאונה בעטייה נגרם הנזק, ולאחר מכן האם הצד השני תרם בהתנהגותו לקרות התאונה. במקרה שהתשובה לשאלה השנייה חיובית, ובית המשפט קובע כי הצד השני תרם בהתנהגותו לקרות התאונה, מופחתת חבותו של הצד שגרם לתאונה בהתאם לשיעור ה"אשם התורם" של הצד השני.

במקרים של תאונות דרכים, בהן כל אחד מהנהגים נושא בחובת זהירות כלפי משנהו, עולה השאלה האם קביעת בית המשפט בעניין אשם תורם, יוצרת עילת תביעה בגין הנזקים שנגרמו לרכבו של הנושא באחריות לתאונה?

על מנת להשיב לשאלה זו יש לפנות תחילה להגדרת המונחים "אשם" ו"אשם תורם" בפקודת הנזיקין:

סעיף 64 לפקודת הנזיקין קובע כי "אשם" הוא מעשה או מחדל של אדם שהם עוולה לפי פקודה זו, או שהם עוולה כשיש בצדם נזק, או שהם התרשלות שהזיקה לעצמו, ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק.

"אשם תורם" מוגדר בסעיף 68 (א) לפקודת הנזיקין כמקרה בו: "סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפרעו יופחתו בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצורך תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק;

הגדרת המונח אשם תורם בפקודת הנזיקין מלמדת כי ככלל, אשם תורם אינו אשם המטיל אחריות, אלא הגנה העומדת לפתחו של הנושא באחריות לצורך הקטנת שיעור החבות בלבד.

בפסיקת בתי המשפט השלום והמחוזי קיימות שלוש גישות בהתייחס לשאלה האם בתביעות בגין נזקי רכוש לרכב אשם תורם הוא גם אשם יוצר אחריות המקנה זכות תביעה:

בהתאם לגישה הראשונה, אין חפיפה אוטומטית בין אשם תורם לאשם יוצר אחריות, וזאת בין היתר, מאחר שהיסודות הנבחנים במסגרת כל אחד מהני"ל שונים (ר' ת"א (שלום ת"א) 56522/04 **הכשרת היישוב חברה לביטוח בע"מ נ' שלו ברוך** (14.4.2005)).

בהתאם לגישה השנייה, כל אשם נמוך מ-51% הוא אשם תורם בלבד אשר אינו מקים עילת תביעה עצמאית (ר' פסק דינו של השופט גולדקורן בתא"מ (שלום חיפה) 62378-10-13 **מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' הכשרה חברה לביטוח בע"מ** (6.2.2014)).

בהתאם לגישה השלישית לקביעה כי התובע אחראי חלקית לתאונה יש שני פנים: פן של הפחתת הפיצוי בשיעור אחריותו-שלו ופן של הקמת עילת תביעה נגדית בגין הנזקים שנגרמו לנתבע (ר' תא"מ (שלום ת"א) 44757-03-15 **כלל חברה לביטוח בע"מ נ' פלג** (6.2.2016); תא"מ (שלום ת"א) 43360-02-15 **הכשרה חברה לביטוח בע"מ נ' שחאדה** (18.2.2016)).

הסוגייה הגיעה לפתחו של בית המשפט העליון ברע"א 2809/18 **רונית קסברי נ' אברהם רוזן**, במסגרתו נידונה בקשת רשות ערעור שהוגשה על החלטת בית המשפט המחוזי במסגרתה נקבע כי הואיל ובהתאם לקביעת בית המשפט השלום הגב' קסברי נושאת באחריות להתרחשות התאונה, אין בעובדה כי בית המשפט קבע כי למר רוזן אשם תורם בשיעור 30% כדי להטיל עליו אחריות כלשהי לנזקיה הנטענים של התובעת.

פסק דינו של בית המשפט העליון לא קובע כלל גורף להכרעה בשאלה מתי מושג ה'אשם' חופף למושג 'אשם תורם', אלא כי אין בקביעה בדבר אשם תורם, כשלעצמה כדי לקבוע אשם יוצר אחריות ולהקים עילת תביעה, אולם אין לשלול מצב של חפיפה בין הני"ל ועל כן יש לבחון כל מקרה לגופו. בהתאם לפסק הדין, הואיל ואשם תורם מוטל מקום בו הנתבע תרם לנזק שנגרם לו בלבד, במקרים בהם אשמו התורם של הנתבע יצר סיכון תעבורתי לתובע, יש לראות באשם התורם שהוטל עליו כמקים עילת תביעה לתובע בגין הנזקים שנגרמו לרכבו בעקבות התאונה.

על מנת להתמודד עם הביקורת לפיה העובדה כי היעדרו של כלל גורף להכרעה בנושא דנן עשוי להוביל להגשת תביעות מקבילות או מאוחרות בגין אותה תאונה ולספק וודאות למתדיינים, ממליץ השופט עמית לשופטים הדנים בתביעות נזקי רכוש לרכבים להבהיר במסגרת פסק הדין האם האשם התורם שהוחל על הנתבע הוא גם אשם יוצר אחריות, אם לאו.